

מסורת הש"ס

א) [נעיל' אַל. מנגיל' טו.], ב) ריה' לַבִּי. ג) [גיר' העירך' בלע עס פ'י שיעך' עזות לבלע עס ישראל ד"א בלעס בלאַ עס פ'י שאין' לו חלק עס ישראל. ערך בלע]. ד) [נכס"א' טוסף: שאר גויס], ט) [תוספ' פ"יג], ו) [נכס"א: אלו חומות העולם], ז) [בגלקוע לימא' אכן בע"י איתא ככל וגיר' זו נראה נכס"א דכחוספתא פרק י"ג תימא' להך פלוגתא דר"א ור' יהושע בןטוסתא אחרני ע"ש על נסוך], ח) [נעיל' טו:], ט) [נסוטה י.], י) [כל העובד על הפסוקים יראה דהך קרא כרע שכב דכמיב כפשת בלג כ"ד פסוק ט' כרע שכב אורי וכלבוא' מי יקימנו בַּשָּׂבָא לישראל' אחרני דמפרש בפרגוס ורש"י וכן בפרסות י: וע"ש דלין לענין כרע שכב שזס שיטתו לבלעס כלל ומזהו לחקן והסביר ועמ"ש בתקוני גלי שרת]. כ) [מסליס נה], ל) [לקמן קו:], מ) [במדרב כה:], נ) [בראשית א'], ס) [צ"ל ככל], ע) [פס': וישו ושכמותס, כ' דפרס' איתא: דמ"מ בורר, ג) [בקרא דהכא לא תמיב כך ואורי' כומת רש"י על המכוון דכמיב כ"ד פסוק י"ט שז נא ביה גס אהס היללה], ק) [ע"י סט: וע"ש כרש"י סט. ד"ה ותיגוב],

<div>◄</div>
הגהות הגר"א
<p>[א] גמ' תמיב הכא כרע שכב. נמחק מ' תיבות כרע שכב וי"ב טפל:</p>
<div>►</div>

מוסף רש"י

וילך שפי. אשליישי"ש, כמו [חולין מז:]: דשך מזוכמיה [סוטה י.], שפיפון. שפיה כפולה [סו.], שתום העין. ולא אמר שתום העינים [במדבר כד א].

דקא אסי מיהודה. דקאמר לו דוד^א ואמה אנוש כערכי אלופי ומיודעי שהיה קורא לאחיותפל מיודעי^ב קרובי שהיה משבט יהודה כדוד: **מואב סיר רחלי**. דוד דקא אחי ממואב: **סיר רחלי**. גחזי סקר ונלטרע על עסקי רחילה: **על אדום אשליך נעלי** אנעיל אותם בגן עדן: **אס יבא דוד שהרג אה הפלשתי**. וילעך לפניך על שאתה נותן חלק לדואג ואחיותפל לעוה"צ מה אתה עושה להפיס דעמו שהם היו שונאין אותו: **אמר להם עלי**. לפייסן ולעשותן ריעים ואהובים זה לזה והיינו התרועעי לשון ריעות: **ושמואל אמר**. מאי תשובה נחת כה"ג [באן] עשרה בני אדם וכו': **עבד שמכרו רבו**. ומאחר שמכרו הקצ"ה לנצודנלר וגרשו מעליו יש לו עליו כלום: **מאי דכתיב וסדו עבדי נצודנלר עבדי**. שקראו לאותו רשע עבד כמו שקראו לדוד דכתיב בסוף ירמיה (מג) הנני שולח ולקחתי את נצודנלר עבדי לא מפני שדומה זה לזה אלא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעמדין ישראל לומר ככר מכרו הקצ"ה לנצודנלר לפיכך הקדים הקצ"ה וקרא עבדי לנצודנלר כדי להחזיר להן תשובה: **עבד למי נכסים למי**. כלומר נצודנלר עבדי הוא וכל מה שקנה לי הוא ועדיין לא ילאתם מרשותי: **והעולה על רוחם היה לא סהיה**. כל מה שאתם סבורים לא יהיה: **כל כי האי ריפתא**. מי יתן ויבא לנו זה הכעס בחימה שפוכה אמלוך עליכם שיגאלנו בעל כרחנו וימלך עלינו: **א"ר אבא בר כהנא**. היינו תשובה נחת דאמרו ליה אלהים יורנו שאין אנו יכולין ליסר אותו: **בלא עס**. שאין לו חלק עס עס: **שבלע עס**. שבלבל ישראל בעצמתו שהשיאו לבלק כדבעינן למימר לקמן [קו]. והפיל מהם כ"ד אלפים ט): **עזרו שצא על צעיר**. שצא על אחריו כמו כהמה דממרגמינן צעיר^ט: **סנא הוא צעור**. אציו של בלעס הוא כושן רשעמים הוא לנן הארמי: **אחס צימי יעקב**. שרדף אחריו וקשק לעקור הכל: **ואחס צימי שופטים**. לאחר מיתת יהושע דכתיב (שופטים א) ויחר אף ה' בישראל ויתנס ציד כושן רשעמים: **בנו צעור**. משמע צעור בנו של

דקא אסי מיהודה. דקאמר לו דוד^א ואמה אנוש כערכי אלופי ומיודעי שהיה קורא לאחיותפל מיודעי^ב קרובי שהיה משבט יהודה כדוד: **מואב סיר רחלי**. דוד דקא אחי ממואב: **סיר רחלי**. גחזי סקר ונלטרע על עסקי רחילה: **על אדום אשליך נעלי**.

דקאתי מיהודה מואב סיר רחצי זה גחזי שלקה על עסקי רחיצה על אדום אשליך נעלי זה דואג האדומי עלי פלשת התרועעי אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אם יבא דוד שהרג את הפלשתי והוריש את בניך גת מה אתה עושה לו אמר להן עלי לעשותן ריעים זה לזה ימדוע שובבה העם הזה ירושלים משובה נצחת וגו' אמר רב תשובה נצחת השיבה כנסת ישראל לנביא אמר להן נביא לישראל חזרו בתשובה אבותיכם שחטאו היכן הם אמרו להן וגביאיכם שלא חטאו היכן הם שנאמר אבותיכם איה הם והנביאים הלעולם יחיו אמר להן (אבותיכם) חזרו והודו שנאמר אך דברי וחוקי אשר צויתי את עבדי הנביאים וגו' שמואל אמר באו עשרה בני אדם וישבו לפניו אמר להן חזרו בתשובה אמרו לו עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש לזה על זה כלום אמר לו הקב"ה לנביא לך אמור להן יאיזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה או מי מגושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונותיכם נמכרתם ובפשעכם שלחה אמכם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ⁣^א דוד עבדי ⁣^ב וגבוכנצר עבדי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין ישראל לומר כך לפיכך הקדים הקב"ה וקראו עבדו ⁣^ג עבד שקנה נכסים עבד למי נכסים למי ⁣^ד והעולה על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגויים כמשפחות הארצות לשרת עין ואבן חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה ובזרוע נמויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם ⁣^ה אמר רב נחמן כל כי האי ריתחא ליתח רחמנא עלן ולפרוקינן ⁣^ו ויסרו למשפט אלהיו יורנו אמר רבה בר בר חנה אמר להן נביא לישראל חזרו בתשובה אמרו לו אין אנו יכולין יצר הרע שולט בנו אמר להם יסרו יצריכם אמרו לו אלהיו יורנו: ארבעה

בלעס היה: **בנו הוא**. לבלעס בנציאות שבלעס גדול מאציו היה בנציאות: **הא שאר נכרים אסו**. כלומר מדקא חשיב תנא דמתניתין בלעס שהיה נכרי צדעי הדיוטות וקאמר דלין לו חלק מכלל דשאר נכרים יש להם חלק: **מפניסין מני וכו'**. א"ל ר' יהושע אלו נאמר ישזבו רשעים לשאלוהי ⁣^א בכל הגויס משמע כדקאמרת השתא דכתיב כל גויס שכחי אלהים לא משמע אלא אותם השוכחים אלוה כגון בלעס ⁣^ב [ושכמותו] ⁣^ג אצל אחריני אמו כדאמרינן בריש פרקין (דף ⁣^א‏65): ורעו זרים לאנכס וצני נכר אכריכס לעולם הבא: **מאי נינשו כל גויס שחיי אלהים**. דמשוסי הכי בורר הקצ"ה הרשעים שזהם ונתון אותם בגיהנם ואין להם חלק לעמיד אצל השאר יש להם חלק: **ואף אוסו רשע נתן סימן בעצמו**. שאין לו חלק לעמיד: **סמוס נפשי מני ישרים**. אס ימות מיתת עצמו מתא אחריתי כמוהו דודאי יש לו חלק עמהם: **ואס לאו**. דלא ימות אלא יהרג הנני הולך לעמי לגיהנם: **לא היה להם שלום**. דכתיב המכה את מדין בשדה מואב: **לחוצין**. כעוסין כלסם שכועס פניו **לחוצין: כרכושא**. מולדה: **כרכושא וסונרא**. אין להם שלום מעולם: **ניש גדא**. מול רע: **כלוס יש אב ששונא אס בנו**. שהאס סבור שיאמר לו הקצ"ה קלל את בני דקאמר בלעס לינו פה ⁣^א [הלילה]: **חולפא אפילו כלפי שמיא מהני**. דלהני ליה מה שהחליף פניו לומר לשלוחי בלק ⁣^ב לינו פה שאלמ לו הקצ"ה צמילה לא תלך וסדר אמר לך: **מלכוסא בלא סנא**. כלומר שררה גדולה ואינו חסר אלא כתר מלכות: **אנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה קשים ממני**. כלומר איני גדול מהם אלא משיחת מלכות: **שפי**. כמו [חולין דף ⁣^ג‏77 מ:]: צוקא דלטמא דשך מדוכמיה: **שפיפון**. משמעו שמים: **שמוס העין**. שמוס פתוח כמו שמומו ניכר^ד כלומר עינו אחת פתוחה מכלל דהאחרת סתומה והכי נמי ממרגמינן דשפיר חזי. אית דמפרשי שמוס כמו סמוס ולא מילתא היא: **קוסם נאסמו**. כגון מעלה בזכורו כרע

הדיוטות בלעם ודואג ואחיותפל וגחזי: בלעם ⁣^א בלא עם דבר אחר בלעם שבלה עם בן בעור שבא על בעיר תנא הוא בעור הוא כושן רשעמים על בעיר כושן רשעמים דעבד שתי רשעיות בישראל אחת בימי יעקב ויחנן אביו בנו הוא לו בנביאות בלעם הוא דלא אתי לעלמא דאתי הא ⁣^ב בן בעור וכתוב ⁣^ג בנו בעור אמר רבי יהושע היא דתניא ⁣^ד ר"א אומר ⁣^ה ישובו רשעים לשאולה כל גויס שכחי אלהים ישובו רשעים לשאולה אלו פושעי ישראל כל גויס שכחי אלהים אלו פושעי עובדי כוכבים ⁣^ו דברי ר"א ⁣^ז [א] אמר לו ר' יהושע וכי נאמר ⁣^ח בכל גויס והלא לא נאמר אלא כל גויס שכחי אלהים אלא ישובו רשעים לשאולה מאן גניהו כל גויס שכחי אלהים ואף אותו רשע נתן סימן בעצמו אמר ⁣^ט תמות נפשי מות ישרים אם תמות נפשי מות ישרים תהא אחריתי כמוהו ואם לאו ⁣^י הנני הולך לעמי ⁣^{יא} וילכו זקני מואב וזקני מדין תנא מדין ומואב לא היה להם שלום מעולם משל לשני כלבים שהיו בעדר והיו צהובין זה לזה בא זאב על האחד אמר האחד אם איני עוזרו היום הורג אותו ולמחר בא עלי הלכו שניהם והרגו הזאב אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כרכושתא וסונרא עבדו הלולא מתרבא דביש גדא וישבו שרי מואב עם בלעם ושרי מדין להיכן אזול כיון דאמר להו ⁣^{יב} לינו פה הלילה והשובתי אתכם דבר אמרו כלום יש אב ששונא את בנו אמר רב נחמן חוצפא אפילו כלפי שמיא מהני מעיקרא כתיב ⁣^{יג} לא תלך עמהם ולכסוף כתיב ⁣^{יד} קום לך אתם אמר רב ששת חוצפא ⁣^{טו} מלכותא בלא תאגא היא דכתיב ⁣^{טז} ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני וגו' ⁣^{טז} ר"א יוחנן בלעם חיגר ברגלו אחת היה שנאמר ⁣^{יז} וילך שפי שמשון בשתי רגליו שנאמר ⁣^{יח} שפיפון עלי אורח הנושך עקבי סוס בלעם סומא באחת מעיניו היה שנאמר שתום העין קוסם באמתו היה כתיב הכא ⁣^{יט} נופל וגלוי עינים וכתוב התם ⁣^כ והנה המן נופל על המטה וגו' איתמר מר זוטרא אמר קוסם באמתו היה מר בריה דרבינא אמר שבא על אתונו מ"ד קוסם באמתו היה כדאמרן ומ"ד בא על אתונו היה כתיב הכא ⁣^{כא} כרע שכב וכתוב התם ⁣^{כב} בין רגליה כרע

- ↑ ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני ישלם יי לעשה הרעה כרעתו: שמואל ב ג לט
- ↑ ויאמר בלעם לבלק התיצב על עלתך ואלכה אלי יקרה יי לקראתי דבר מה יראני והגדתי לך וילך שפי: במדבר כג ג
- ↑ ידי ון נחש עלי דרך שפיפן עלי ארח הנשך עקבי סוס ויפל רכבו אחור: בראשית מט יז
- ↑ נאם שמע אמרי אל וידע דעת עליון מתוזה שדי יתוזה נפל וגלוי עינים: במדבר כד טו
- ↑ המלך הגם לכבוש את הממלכה עמי בבית הדבר יצא מפי המלך ופני המן חפה: אסתר ז ח
- ↑ כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך ואיריך ארור: במדבר כד ט
- ↑ רגליה ברע נפל באשר ברע שם נפל שדור: שופטים ה כז

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קה.

א [נמי' פ' י"א מהלכות עדות דין י' ופ"ג מהל' משנה דין ה':

◄◄>◄

תורה אור השלם

- מדוע שובבה העם הזה ירושלם משהב נצחת הוויקו בתרמיית מאנו לשוב:
- אבותיכם איה הם והנבאים הלעולם יחיו: זכריה א ה
- אך דברי וחקי אשר צויתי את עבדי הנביאים הלוא השיגו אבותיכם ושובו ויאמרו כאשר זמם יי צבאות לעשות לנו בדרךינו ובמעללינו כן פשה אהנ:
- בה אמר יי אי זה ספר ברתות אמכם אשר שלחתיה או מי מגושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונתיכם נמכרתם ובפשעכם שלחה אפכם: ישיעיהו א ו
- ועתה עשו בי יי אמר אל דוד לאמר ביד דוד עבדי הושיע את עמי ישראל מיד פלשתים ומיד כל אציהם: שמואל ב ג יח
- ואמרת אליהם בה אמר יי צבאות אליה ישראל הנני שלח ולקחתי את נבוכדנאצר מלך בבל ושמתי בסאו ממעל לאנבים האלה אשר טמניו וטסה את שפיריו עליהם: ירמיהו מג י
- והעלה על רוחכם הוי לא תהיה אשר אתם אמרים נהיה כגויס כמשפחות הארצות לשרת עין ואבן: יחזקאל כ לב
- וסרו למשפט אליהו יורגו: ישיעיהו כח כו
- וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנמר ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממלי:
- במדבר כב ה
- וישא משילו ויאמר נאם בלעם בנו כער ותאם הגבר שתם העין: במדבר כד ג
- ישובו רשעים לשאולה כל גויס שכחי אלהים: תהלים ט יח
- מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהה: במדבר כג י
- ועתה הנני הולך לעמי לכה איציק אשר יעשה העם הזה לעמך בארצות הקמים: במדבר כד יד
- ותלכו זקני מואב וזקני מדין וקטמים בינדם ותבאו אל בלעם ותברו אליו דברי בלק: במדבר כב ז
- ויאמר אליהם לינו פה הלילה ותשובתי אתכם דבר כאשר ידבר יי אלי ושובו שרי מואב עם בלעם:
- במדבר כב ח
- ויאמר אליהם אל בלעם לא תלך עמכם לא תאור את העם כי ברוך הוא: במדבר כב יכ
- ותבא אלהים אל בלעם לילה ויאמר לו אם לקרא לך באו
- ↑ לעשה הרעה כרעתו: שמואל ב ג לט
- ↑ ידי ון נחש עלי דרך שפיפן עלי ארח הנשך עקבי סוס ויפל רכבו אחור: בראשית מט יז
- ↑ נאם שמע אמרי אל וידע דעת עליון מתוזה שדי יתוזה נפל וגלוי עינים: במדבר כד טו
- ↑ כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך ואיריך ארור: במדבר כד ט
- ↑ רגליה ברע נפל באשר ברע שם נפל שדור: שופטים ה כז